

Georg Mejer Friedrich Hartwich

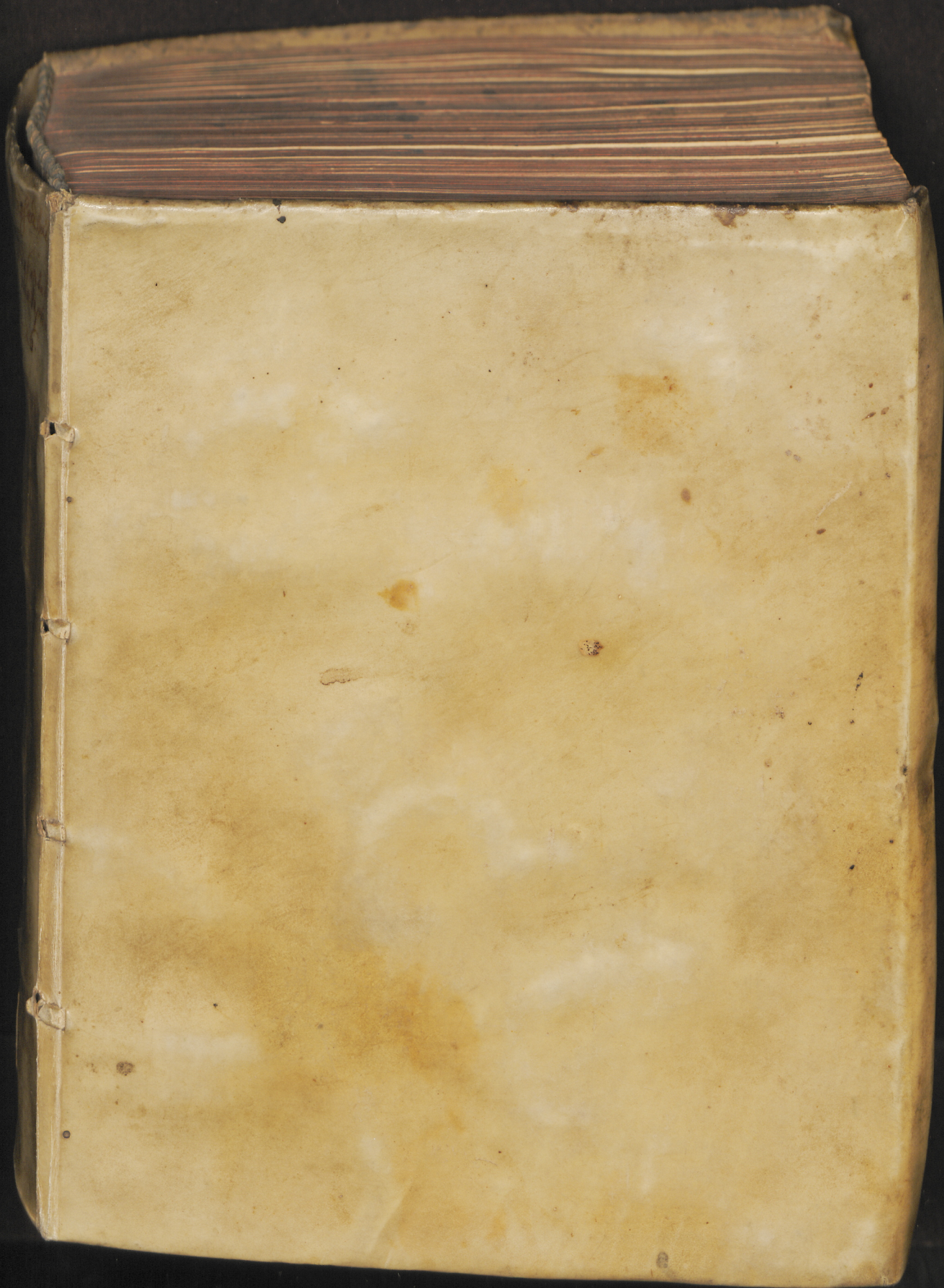
Disputationum Physicarum Vicesimaquarta. Et Postrema. De Anima Rationali, Eiusque Facultatibus

Rostochii: Myliandrus, 1610

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn742737055>

Druck Freier Zugang

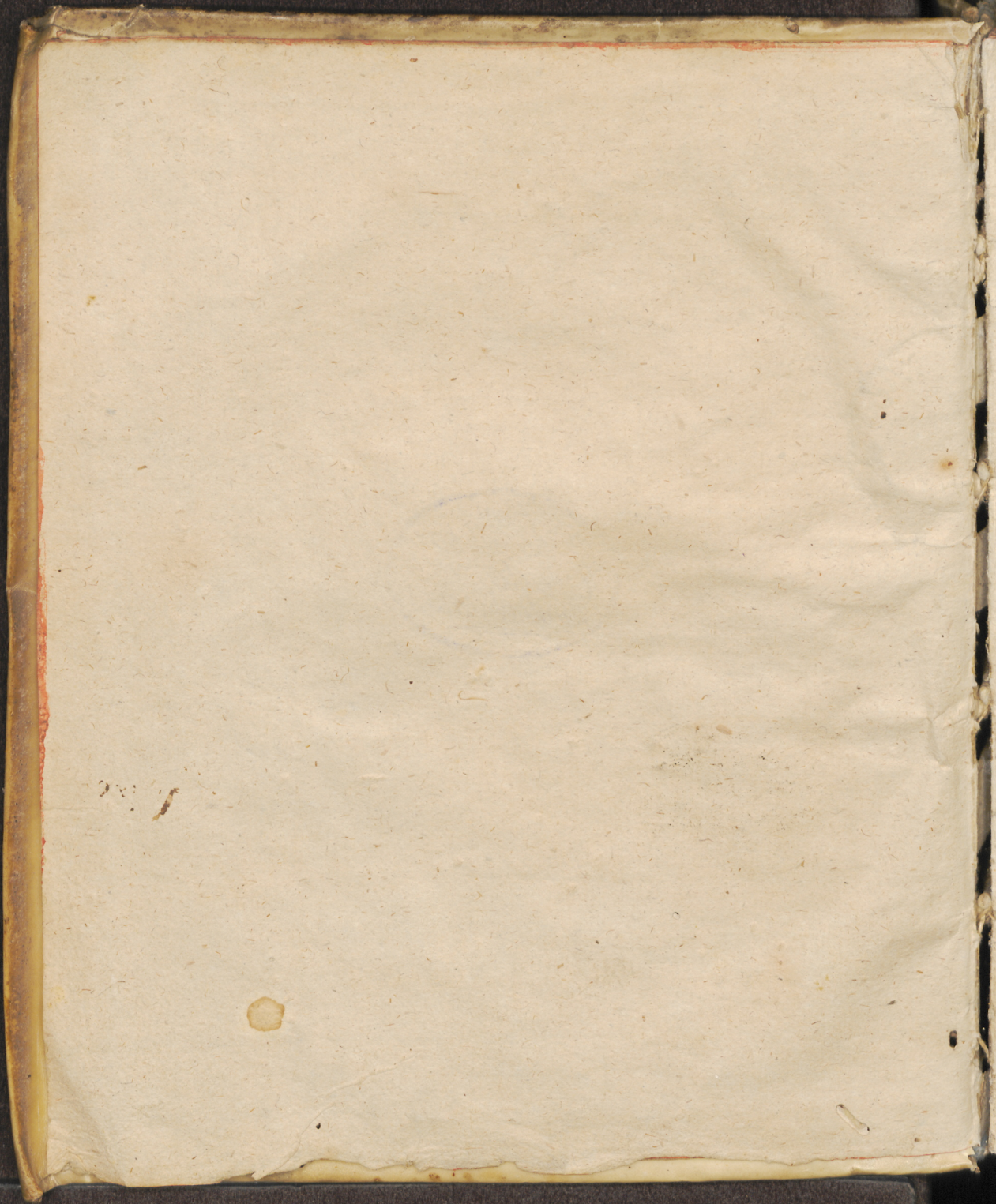
57

R. U. phil. 1609. 10.

12 gyl.

35 1717

Disputationum Physicarum
VICESIMA QUARTA.
ET POSTREMA.

DE
ANIMA RA-
TIONALI, EIUSQUE
FACULTATIBUS.

Quam

Divina adspirante gratia

In Inclita Academia Rostochiensi

SUB PRÆSIDIO

M. GEORGII MEIERI

Duderstadenſis Saxonis.

Tuebitur

FRIDERICUS HARTWICH.

Rostoch. Megapolitanus.

Ad diem 8. August. horis & loco consuetis.

Rostochij Typis Myliandrinis Anno 1610.

*Magnificis, Clarissimis, Consultissimis, mul-
tarumq; rerum usu Peritissimis viris,*

DN: JONATHÆ GUTS-
LOBIO U. I. D.

& Provinciali Ducatum Slesvic. Holsat. &c.
Cancellario dignissimo.

UT ET

DN. THEODORO
à SENDEN, I. U. D.

& Illustris. Megapol. Principis Con-
siliario spectatiss.

*Dominis Mecœnatibus, Patronis, Promo-
toribus, fautoribus & affinibus suis offi-
ciose colendus, hoc Physicum exercitium
de Animâ rationali tanquam prastan-
tissimâ hominis parte in perpetua obser-
vantia iudicium.*

dat., donat., dicat.,

FRIDERICUS HARTWICH.
Rostoch. Megap.

DE ANIMA RATIONALI
EJUSQUE FACULTATIBUS.

Theorema I.

Anima rationalis est actus corporis organici, quo illud intelligentiæ ac voluntatis est particeps.

Um hæcenus de anima tam vegetante, quam sentiente actum sit, nihil aliud restat, quam ut nonnihil etiam de rationali, eâ quidem ratione, quatenus sub limitibus naturalis scientia comprehenditur agamus, atq. sic finem exercitijs nostris physicis imponamus.

II. Quæ v. præced. disp. 22. de vocabuli actus, ut & corporis significatione prolixius proposuimus, hic repetere haud opera pretium existimamus. Sufficiat in presenti animam rationalem nihil aliud esse, quam formam substantialem ac specificam hominis. Actus enim nihil aliud est quam forma. Corpus quale in definitione describitur, est humanum. Ac forsân probatione operosâ hoc ipsum non indigeret, nisi à quibusdam recentioribus, Goclenio, Casmanno & alijs in dubium esset vocatum. Hi enim non animam, sed vinculum animam cum corpore conjungens, seu ipsam corporis & anima unionem hominis formam constituunt. Quare illorum argumenta in medium adducere animus est, ut quid ponderis habeant videamus, quod priusquam facimus, veterem probatam & ab omnibus ferè receptam sententiam firmis aliquot rationibus astruemus.

III. Quod itaq; non unio, sed ipsa anima forma sit hominis
κατασκευαστικῶς sic initio probamus. 1. Quia anima rationalis
homini largitur esse: Per animam enim rationalem homo est ho-
mo. Quod autem rei largitur esse; per quod res est id quod
est, illud ejus est forma. 2. Quia per animam rationalem homo
à ceteris animantibus πρώτως differt. Quælibet autem res à re
per formam πρώτως differt. Πρώτως differre dicimus ad diffe-
rentiam priorum accidentium immediatè à forma fluentium,
per qua quidem etiam res à se inuicem distinguuntur, sed non πρώ-
τως, verum δευτέρως, quatenus à forma qua principalis differenti-
æ rerum est causa proficiscuntur. 3. Quia ab anima rationali
proprie proficiscuntur hominis operationes. Quod enim hominis
operationes multò nobiliores sint operationibus equi, anima ratio-
nali acceptum ferendum est. Illud autem rei est forma, à quo
ejusmodi operationes proficiscuntur, quæ in nulla alia re-
periuntur.

IV. Rationes nostra ἀνασκευαστικῶς, quibus probatur non u-
nionem anime & corporis esse formam hominis hæ sunt: 1. Quia
unio est accidens. Nullum autem accidens constituit formam
substantiæ. 2. Quia non unio, sed res quæ ununtur dant compo-
sito essentiam. Sic corpus & anima sunt è quibus homo compo-
nitur. Necessariò igitur unum rationem habebit formæ, alterum ma-
teriæ. 3. Quia si unio corporis cum anima forma esset hominis,
esset omnium corporum forma unio. Nam in corporibus tam ani-
matis quam inanimatis datur unio materiæ & formæ: Ut autem
absurdum merito statuitur, si dicatur unionem materiæ & formæ
in lapide, lapidis esse formam; unionem corporis & anime sentien-
tis in equo, equi esse formam: Sic quoq; absurdum judicamus unio-
nẽ corporis & anime rationalis in homine, hominis esse formam.

V. Eorum qui contrariam tuentur opinionem argumenta præ-
cipua hæc sunt: 1. Sublatâ unione tollitur forma hominis. Ergo
unio est forma. 2. Ubi forma, ibi formatum. Atqui non ibi statim
est

est corpus, ubi anima, quia anima Beatorum sunt apud caelestem patrem: corpora vero eorum in sepulchris. Non ergo anima potest esse forma hominis. 3. Pars partis non potest esse forma: Forma siquidem non partem sed totum compositum informat. Atqui anima est pars hominis. E.

VI. Ceterum argumenta hac & id genus alia non tantum videntur habere ponderis, ut propter ea à superiori, quae multò firmiteribus rationibus munita est, sententiâ nobis sit recedendû. Nam primum multis modis erroneum est & fallax, quod vulgari illo nititur axioma: Quo sublato tollitur res ipsa, illud est forma rei. Certè si hoc simpliciter & absolute est verum, erit & materia forma rei, quia sublata eâ non minus tollitur res, quam si ipsa forma tollatur; erunt & propria forma, quia sublatis proprijs tollitur res ipsa, cum impossibile sit propria separari à forma: salva eadem manente. Quare ut propositionem hanc: Sublatâ formâ tollitur res ipsa, lubenter admittimus: sic alteram: Quo sublato tollitur res ipsa, illud est forma repudiamus: nam non datur reciprocatio. Soluta unione corporis & anima, perit homo, tollitur forma, verum est. Inde vero malè infertur: Ergo unio est forma, potius inferendum erat: Ergo anima forma, quae per dissolutionem discessit; illa enim si non discessisset, homo formam non amisisset. Alterum confundit anima considerationem absolutam cum respectiva. Anima quatenus absolute consideratur non est forma, sed spiritus: quatenus vero respectivè, cum respectu videlicet ad corpus, est forma. Non igitur extra corpus sed in corpore anima forma appellanda. Hinc fit quod absolutam anima considerationem non Physica sed Metaphysica sibi vendicat. Dicimus ergo ad argumentû, animas Beatorum quae apud R. d. n. patrem nostrum Christum degunt in caelis, non esse amplius formas corporum, sed spiritus. Inquis forsân: Quî potest forma naturam suam exuere, & ex forma fieri non forma? Haud prolixa opus est responsione. Qui enim praestantiam ac prerogativam anima rationalis, quam praeceteris formis

formis obtinet noverit, ad prepositam quaestionem facillimo negotio respondere poterit. Tertium & postremum argumentum confundit subjectum denominationis cum subjecto inhesionis. Probat enim quod formatum non sit materia sive corpus, quippe quod pars tantummodo est hominis: sed totum compositum, totus homo, & hinc infert, nullam causalitatem exercere animam ratione corporis. Verum est quod compositum dicatur formatum, sed inde non sequitur, quod informatio corporis nulla fiat. Totum compositum dicitur agere: totum item pati tanquam subjectum denominationis, neque tamen inde sequitur, quod forma non sit causa agens, neque materia subjectum recipiens passionem: Sic totus homo dicitur informari, sed inde male infertur quod anima non habeat rationem formae: neque corpus materiae. Deinde de certitudine majoris propositionis in argumento haud immerito dubitatur. Quid enim frequens magis in corporibus naturalibus est, quam hoc, partem scilicet unam essentiali formam esse alterius. Omne enim corpus naturale ex materia & forma tanquam partibus essentialibus est compositum. Si itaque forma informat materiam, absurdum minime erit dicere partem partis esse formam. Formam enim & materiam partes esse compositi manifestissimum est.

VII. Hic etiam de reliquis quae in definitione anima ponuntur membris, agi debebat, intellectu videlicet per quem homo intelligit, & voluntate per quam liberè agit: sed quia haec potentia sunt animae rationalis, circa finem de ipsa acturi sumus.

Theorema II

Anima rationalis est ex traduce

I. Inter ea quae difficultate captum ingenij nostri superare videntur, haud postremum est hoc, quod anima rationalis originem inquiri. Rem difficultatis plenam esse, quae tam Theologos quam Philosophos etiam doctissimos reddidit defatigatos fatemur. Fate-
mur quoque ingenuè, modum propagationis animae, licet propagatio
ip[s]a

ipsa exprimat, exprimi à nobis non posse: Quis enim modum istius propagationis verè admirandum non natura arcanis accenseret? Quare in presenti non tam de modo propagationis animæ rationalis, quam propagatione ipsa solliciti erimus.

II. Variæ autem hac de re apud autores opiniones leguntur. Fuerunt qui animas humanas particulas substantiæ DEI esse, proindeq; nec propriè creari, neq; à parentibus traduci, sed mirabiliter a DEO inspirari affirmarunt, ut Stoici, Manichæi, Priscillianista, Gnostici. Quidam animas humanas ex nihilo quidem cum angelis à DEO creatas fuisse, sed omnes fastidio bonorum illorum spiritualium quibus in cælo fruebantur affectas, amare capisse res terrenas, atq; idcirco à DEO in corpora tanquam in carceres detrusas affirmarunt. Hujus opiniones autorem Platonem esse ferunt. Alij animas humanas simul cum angelis initio conditas esse, ac deinde modo unam modo aliam ad corpus mitti statuerunt, quam sententiam foverunt Pythagorei & Rabbinæ ex Hebræis. Nonnulli originem animæ pro se latere, neq; temerè quicquam definiendum esse censuerunt, hodieq; consent. Hujus opinionis post multas retro citroq; habitas disputationes D. Augustinus usq; ad mortem fuisse perhibetur. Quidam docent hominibus singulis animas singulas ex nihilo tum primum creari, cum in utero matris fetus concepti, atq; ad animationem preparati sint. Hanc sententiam cum Aristotele unanimiter Pontificij, Scholastici Dd. Calviniani, omnes Italia Philosophi tuentur ac defendunt. Sunt deniq; qui animas non minus quàm corpora à parentibus originem trahere statuunt, quam sententiam cum Tertulliano nostrates Theologi ac Philosophi ferè omnes amplectuntur.

III. Rejectis autem quatuor superioribus opinionibus, utpote erroneis, de quibus satis prolixè Robertus Bellarminus tom. 3. controuv. 2. de amissione gratiæ & statu peccati lib. 4. c. 6. agit: tantum de posterioribus duabus, quæ utraq; non modo certis suis
rationi-

rationibus, sed etiam de illis merum virorum & Theologorum & Philosophorum calculo nititur, tractationem nostram insitueamus.

IV. Subscribimus autem sententiæ omnium postrema, qua animam per traducem propagari statuit, moti sequentibus rationibus. 1. Quia si anima adhuc calidus homini infunderetur, potius creari dicendus esset homo quam generari, cum à parte potiori semper fiat denominatio. 2. Quia omne vivens simile sibi procreat. I. conè gignit leo, nec corpus tantum sed & animã producit: Totum enim generat totum. Quidni ergo & homo totus totum procreavit hominem? Sane rationi repugnat, perfecti alicujus animalis partialem dari generationem. Hac enim ubi est, illi non simile sed assimile producit. 3. Quia DEUS non amplius immediate, sed mediate producit homines. Non enim in creatione rerum modo ordinario amplius est occupatus. 4. His Theologi testimonium addunt scriptura Gen. 1. Benedixit DEUS ijs (Adamo & Evæ) dicens: Crescite & multiplicamini, & replete terram: & complura alia, qua apud ipsos legi possunt.

V. Eorum vero, qui animas quotidie novas creari, & calidus infundi corporibus statuunt patrocinium suscipit Timplerius lib. 3. phys. c. 1 q. 30. par. 3. triplici argumentorũ genere usus. Primum à testimonijs sacra scriptura sumitur, qua sunt: quod DEUS dicatur fingere seu formare spiritum hominis Zach. 12. quod animam homini inspirare dicatur Sapien. 15. quod spiritus dicatur redire ad DEUM, qui dedit eum. Alterum ab origine animæ Adami sumitur. Quia sicut illam DEUS ex nihilo creatam inspiravit corpori Adami e limo terra formato: Ita verisimile est nunc etiam adhuc cujusq; hominis corpori ex semine formato animam à DEO inspirari. Tertium à natura animæ rationalis, qua est substantia incorporea. Omnis autem substantia incorporea à DEO ex nihilo creatur.

VI. Quamvis vero non negemus, hujuscemodi argumentis
suam

suam inesse vim probandi: attamen si conferantur cum ijs qua pro
contraria sententia stabilienda adducta fuere, perexigua ea depre-
hendentur. Nil aliud ergo restare videtur, quam ut argumenta
modo allata discutiamus. Respondemus itaq; ad primum, scripturae
testimonia qua de creatione anima loqui videntur non esse acci-
pienda de immediatâ, sed mediatâ creatione qua fit per propagatio-
nem, aliâs enim non tantum anima, sed & corpus nostrum, imò
quicquid habemus immediatè à DEo creatum dici posset, cum
DEus omnium creator, dator & autor in sacris literis sepius legatur,
nosq; in Symbolo Apostolico creationem non tantum animæ
sed & corporis nostri; sed & omnium creaturarum agnoscamus,
non quod hac omnia immediatè à DEo creata sint, sed quod ab ipso
tanquam causa prima & universali sine qua causa secunda & par-
ticulares nil efficere possunt, pendeant. Non ergo dicta scripturae
testimonia simpliciter creationem animæ probant, sed potius singu-
larem DEI providentiam in hoc opere demonstrant, quam adesse
haud inficiamur. Ad secundum, malè fieri illationem à productio-
ne animæ Adami ad productionem animarum in posteris ejus. Pari
enim Logicâ concluderem & corpus in posteris eo modo produci
quo corpus Adami, immediatè scilicet ex limo terra, quod tamen
falsissimum est, nec ab ipsis qui hujus sententiæ patroni sunt con-
ceditur. Adamus immediatè per creationem fuit productus, nos
vero ortus nostri principia proximè parentibus debemus. Ad ter-
tium initio respondemus substantiarum incorporearum non dari
propagationem extra materiam, sed in materia. Deinde animam
in corpore non habere rationem spiritus, qui est substantia comple-
ta, sed forma qua est substantia incompleta, unâ cum corpore com-
pletam constituens substantiam. Substantia vero vivens completa
completam per generationem producit substantiam. Præterea e-
differat simpliciter, quomodo anima brutorum qua non minus sunt
substantia incorporea, quam anima hominum propagari queant, si
anima rationalis propagari nequeat?

B

Argumen-

VII. Argumenta nostra convellere quidem conatus est, sed frustra: stant enim adhuc inconcussa. Ad secundum & quartum dicit, hominem procreare sibi simile in specie, hominem scilicet corpore & anima constantem, sed negat illum procreare eundem secundum omnes ipsius partes essentielles, nempe corpus & animam. Quae responsio semetipsam evertit. Si enim homo producit hominem animam & corpore constantem, quidni etiam corpus & animam producet? Sed ne prorsus sine omni ratione hoc dixisse videatur, adjungit corpus & animam conjunctim sumpta realiter differre ab homine. Verum absurdum absurdo cumulat, an enim partes omnes simul sumpta realiter differant à toto, alijs judicandum relinquo. Remittit quidem lectorem ad quaest. 2. cap. 3. lib. 3. sua Metaph. ubi illud ipsum à se probatum ait. Locum inspeximus, sed nullum argumentum invenimus quod totum realiter & essentialiter ut ipse loquitur à suis partibus conjunctim acceptis differre probat: probant omnia totum partim realiter distinctum esse à partibus seorsim acceptis: partim etiam à partibus conjunctim acceptis sed non realiter, verum τὸ λόγῳ sive ratione, qua de re nulla inter nos intercedit controversia. Ad tertium dicit nihil absurdi inde inferri posse, licet concedatur DEum adhuc hodieq; in operum creatione occupatum esse. Sanè si esset DEus occupatus adhuc in rerum creatione, absurdi quidam nihil sequeretur. Verum enim quod est, absurdum non est. Sed quia amplius occupatus non est, absurdum dicit Timplexus, quia falsum dicit. Dictum scripturae ex cap. 2. Gen. petitum (DEUS quievit ab opere suo) ita restringit, quod ab isto opere quievit, quod precedentibus diebus fecerat. Esto, ab isto quievit, sed quid fecerat? animam fecerat, hominem fecerat, & alias rerum naturalium species. Ergo animam tantummodo creat. Sed dicitis: Non omnem animam, sed Adami tantummodo creavit DEus. Bene est, neq; omne corpus sed tantum Adami creavit; neq; hunc quem video equum creavit: neq; tamen inde rectè infertur, Ergo corpora nostra, hic equus à D & O immediate sunt creata.

creata. Omnium igitur animantium scriptura docente, natura monstrante generationem tam quoad animam quam corpus, non creationem asserimus.

Theorema III.

Anima rationalis secundum Philosophum est immortalis.

Quamvis Plutarchus de placit. philosoph. Cajetanus lib. 1. de anima c. 2. Pomponatius de immor. an. cum duce suo Alexandro anima immortalitatem Aristoteli incognitam fuisse arbitrentur: Nos tamen cum Scaligero contrarium statuimus. 1. Quia simplicem Aristoteles agnovit animam. Simplicem esse animam haud latet eum, qui scit eam actum esse, ἁπλοῦς ἐστὶν ἡ ψυχή, ἀπλοῦς ἔστιν ἡ ψυχή apud Aristotelem. Nullus autem actus est potentia. Non igitur composita est, ideoque in partes non resolvable. Scal. exer. 307. sect. 20. 2. Quia anima rationalis juxta Philosophum est natura cælestis, nempe quinta essentia, alia à quatuor elementorum natura. Animam a deo divinam in secundo de generatione animal: agnoscit rem (neg. confugas ad v. v. : ἄλογον enim dicit ibi) ut nefas putarit, sine medio conjungi posse corpori corruptibili, cui illud illam conciliaret. Idem ibid. 3. Quia anima secundum Aristotelem à Deo ex nihilo creata ἐξ οὐδενος corpori accedit. Non potuit ergo ejus destructionem credere, nisi in suū ipsius principium impingere voluerit, quo statuit, nullum quod est aliquid abire in nihilum. Anima aut interit, aut immortalis est. Si interit, cum sit simplex, neg. in principia (nullum enim habet) resolvatur, ad nihilum necessario redigetur. Ergo ex aliquo nihil fiet. Quare converso Natura opere, fiet aliquid ex nihilo, quod est contra omnium decreta Peripat: Idem ibid. Plura vide apud Egidium lib. 3. de anima c. 4. Connimb. de an. separ. dis. 1. Pererium lib. 6. Phys. c. 19. Toletum lib. 3. de anima q. 15.

Theorema IV.

Animæ facultates sūt intellectus & volūtas.

I. *Intellectus sive intellectio (nam intellectus sapissime ipsam animam substantiam denotat) est facultas animae rationalis, qua homines intelligibiles percipit atque dijudicat. Objectum habet in seipso quod tam universale, quam singulare sub se comprehendit, ut satis acutè probat Scaliger exer. 307. sect. 16. Quia vero intellectio est receptio speciei in intellectum: sicuti sensio in sensum, quaeritur an intellectio sit passio quemadmodum sensio passio dicitur? Non omnis respondet Scaliger, sed sola prima apprehensio notionum, quas ipse intellectus cum agit, dividit, componit, deducit, alius est intelligendi modus qui *ἁπόρεια* appellatur, & actio est non passio. exer. 307. sect. 21. Breviter: quemadmodum sensio actio est & passio, sed diverso respectu, uti in preced. disp. docuimus: actio quidem respectu apprehensionis, quatenus objectum sensibile apprehendit, passio vero respectu dijudicationis, quatenus illud ipsum dijudicat: Sic quoque intellectio & actio & passio dici potest. Passio quatenus speciem intelligibilem apprehendit: actio quatenus operationem suam in ea instituit. Consistit autem intellectio vel in terminorum simplicium apprehensione: vel in eorundem compositione & discursu. Hinc orta est distinctio illa intellectus in simplicem & compositum.*

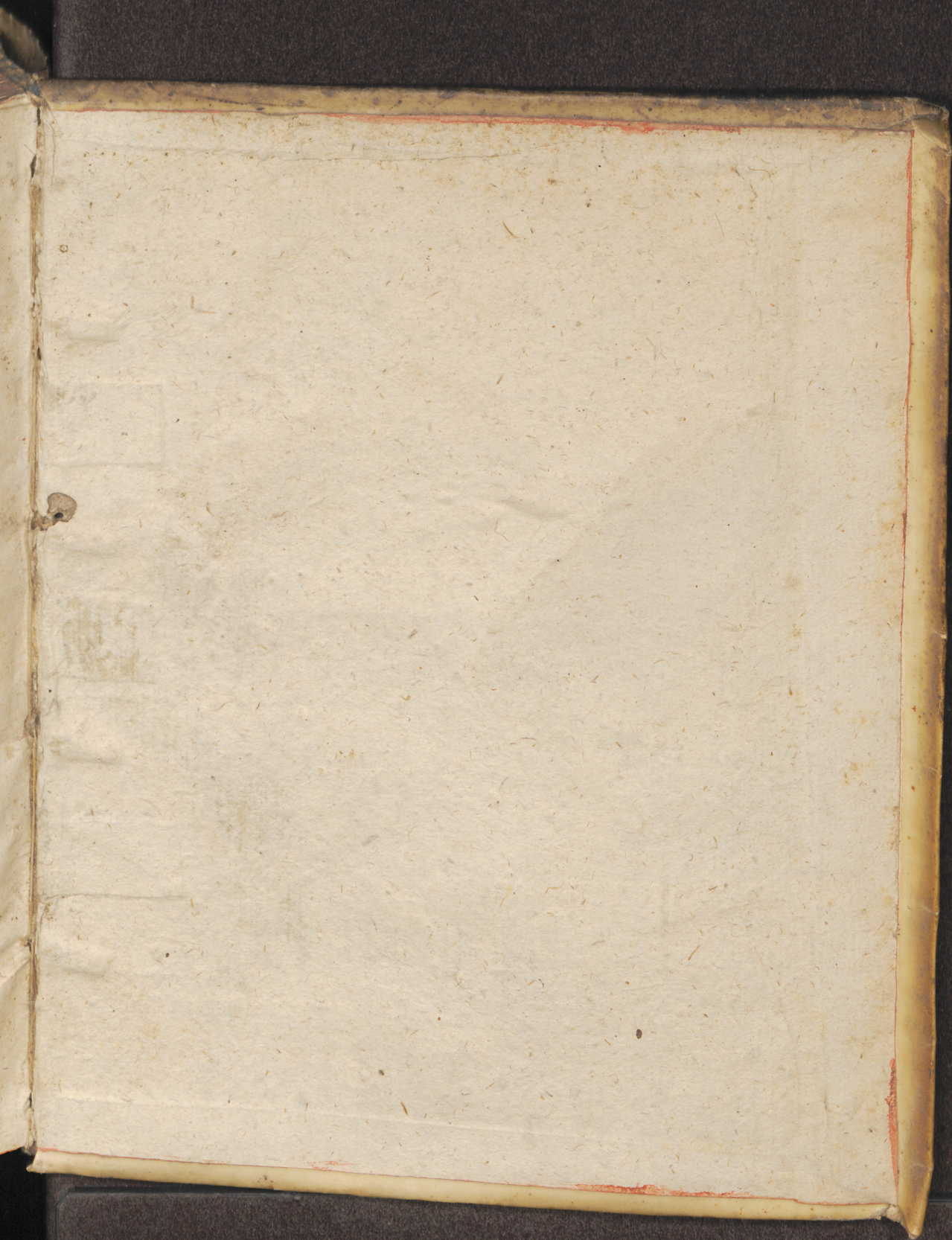
II. *Voluntas sive volitio est facultas animae rationalis, quae homo ea qua ab intellectu cognita fuerit sub ratione boni vel mali fugit aut prosequitur. Est itaque ejus objectum τὸ ἀγαθόν bonum sive illud revera sit tale, sive ad apparentiam saltem. Et sibi conjunctam habet tam τὸ κακόν, quam βλάβον: hac homo deliberat de medijs quibus ad monstratum bonum pervenire queat: illam media ad bonum ducentia eligit. Hinc liberum arbitrium in rebus externis & politicis hominibus concessum natum est.*

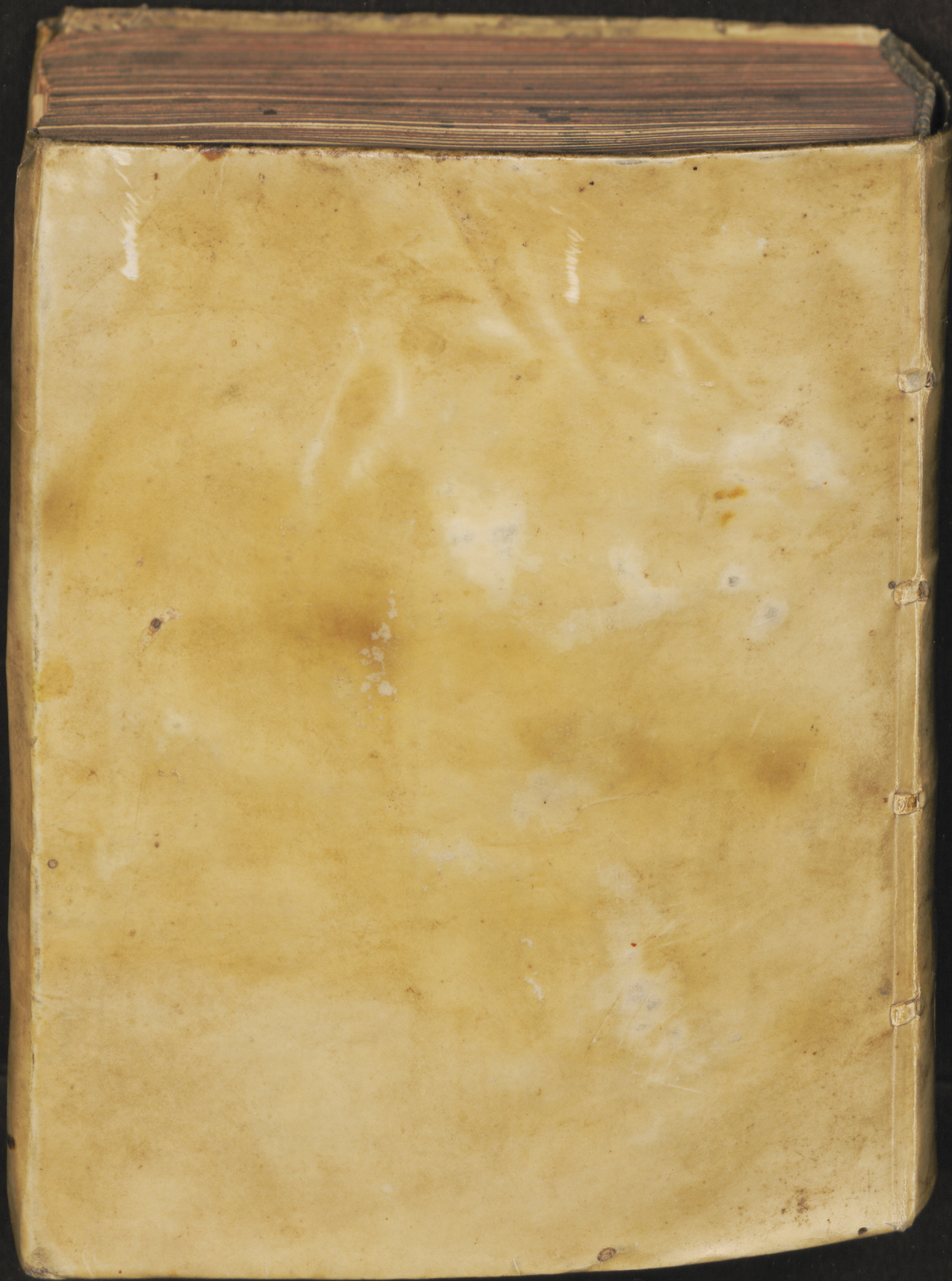
LAVS TIBI JESU.

Hufschaff: 204 fol: mdeutz.

306. sect. 20. in hac verba erumpens: Omne quod est, a primo principio, aut à primo principio. Unalia dependent igitur. Ergo suâ naturâ omnia corruptibilia. Est itaq; spiritus corruptibilis; & natura: nunquam vero corrumpitur; nunquam immortalitate Deo ipsum donavit.

Theorema II.

Spiritus est vel Angelus, rationalis.

Legitimam hanc esse spiritus divisionem, concedere licet. Nam 1. Angelus tantum, & animalia existunt. 2. immortalitate fruuntur. 3. per se existunt. Ergo etiam tantum spiritus existunt.

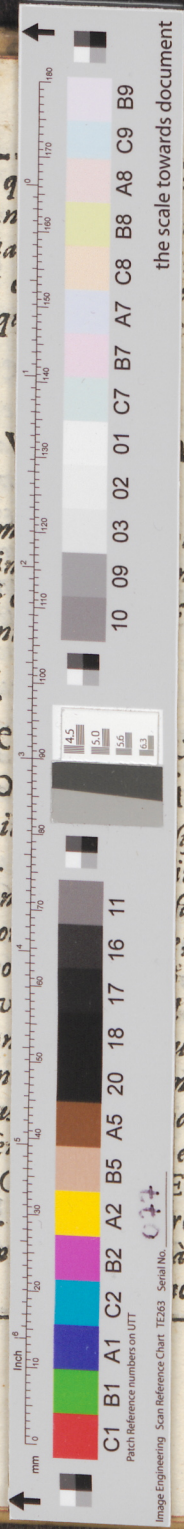
Theorema III.

Angelus est spiritus, qui per se existit, non in corpore, sed semper extra corpus.

I. Dicimus Angelum per se nunquam in corpore existere, per accidens tamen id fieri posse, concedimus. Quando corpora assumere, ut appareant hominibus. Et testatur Scaliger, Angelos ipsos sibi corpore existere. 359. sect. 13. Verum quia hujuscemodi corpora non sunt, & natura eorum non est, corporibus reformare, merito per se ab omni corporis unionem.

II. Sunt vero Angeli in duplici differentia: quidam mali. Malitiam intelligimus, sed moralem. Diabolus enim ratione essentia, ac Angelus bonus. Quia 1. est Ens. 2. bonum: quia bonum cum Ente convertitur. Quicquid autem à Deo creatum est, bonum est.

A 3

the scale towards document